

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА

У статті розглянуто можливості удосконалення методики проведення комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта, а також наведена система показників для комплексної оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання.

В статье рассмотрены возможности усовершенствования методики проведения комплексного анализа финансовой отчетности хозяйствующего субъекта, а также наведена система показателей для комплексной оценки финансового состояния хозяйствующего субъекта.

The paper considers ways to improve the methodology for conducting a comprehensive analysis of financial statements of an economic entity, as well as hovering over a system of indicators for comprehensive assessment of the financial condition of a business entity.

Ключові слова: комплексний аналіз, фінансова звітність суб'єкта господарювання, фінансовий стан, етапи проведення комплексного аналізу, принципи проведення комплексного аналізу.

Значення комплексного аналізу фінансової звітності в сучасних кризових умовах, коли кожне підприємство здійснює власну діяльність самостійно і намагається знайти своє місце на ринку з метою нарощування фінансових результатів та збільшення прибутку, неодмінно посилюється та зростає.

Нещодавні кризові явища ринкових відносин засвідчили, що методологія та організація комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта потребує удосконалення з урахуванням тенденцій національного та світового досвіду.

Постійні реформи у галузі обліку, аналізу та контролю, впровадження нового Податкового кодексу, приведення форм фінансової звітності у відповідність до вимог міжнародних стандартів спонукають до використання кожним господарюючим суб'єктом оновленої методики комплексного аналізу фінансової звітності. Використання оновленої методики дасть змогу вийти на новий рівень проведення комплексного аналізу фінансової звітності, яка буде зрозумілою як власним, так і іноземним зацікавленим користувачам.

Дослідженням теоретичних та практичних аспектів аналізу фінансової звітності підприємств присвячені праці видатних вітчизняних вчених: В.Банько, М.Білухи, І.Бланка, М.Бондара, Ф.Бутинця, А.Бутка, А.Герасимовича, С.Голова, В.Горелкіна, Г.Давидова, Н.Дороша, В.Завгороднього, Є.Крикавського, А.Кузьмінського, М.Кужельного, Є.Мниха, Л.Нападовської, В.Сопка, Н.Тарасенко, Н.Ткаченко, В.Шевчука та інших. Вивчення проблем удосконалення методики проведення комплексного аналізу фінансової звітності є предметом дослідження таких зарубіжних вчених-економістів: Р.Адамса, Б.Анікіна, М.Баканова, С.Барнгольца, А.Белова, М.Бахрушиної, Х.Ванненветша, Ю.Вебера, К.Друрі, В.Ковальова, Н.Кондратова, В.Палія, В.Петрової, Г.Поля, Ж.Рішара, Я.Соколова, Д.Хан, К.Шейха, А.Шеремета та багатьох інших. Однак, на жаль, проблеми комплексного аналізу фінансової

звітності господарюючих суб'єктів вивчені недостатньо, хоча їм і приділяється значна увага в наукових працях. На наш погляд, особливого значення набувають практичні дослідження організації методики проведення комплексного аналізу фінансової звітності суб'єктів господарювання, цим значною мірою і обґрунтовується актуальність обраного напрямку.

Комплексний аналіз фінансової звітності – це важливий інструмент, що дає загальну характеристику всього фінансового стану господарюючого суб'єкта з метою ефективного управління його діяльністю.

Насамперед комплексний аналіз фінансової звітності визначає економічний потенціал господарюючого суб'єкта, що, в свою чергу, надасть можливість визначити його місце в ринковому середовищі. Комплексний аналіз фінансової звітності підприємства надає саме ту необхідну інформаційну базу, яка потрібна для прийняття ефективних управлінських та економічних рішень щодо фінансових питань і напрямів, направлених першочергово на виробничий розвиток господарюючого суб'єкта.

Досліджуючи методику комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта, насамперед необхідно дотримуватись таких принципів:

1. Оперативність – використовуючи інформаційну базу комплексного аналізу фінансової звітності, необхідно в обмежені строки дослідити весь фінансовий стан господарюючого суб'єкта. При цьому необхідно зробити ефективні висновки та надати ґрунтовні пропозиції, які дадуть змогу подолати проблемні ситуації, що виникли.

2. Порівняння – цей принцип базується на порівняльному аналізі, який дасть змогу здійснити аналіз комплексних показників фінансової звітності суб'єкта господарювання і чітко визначить місце господарюючого суб'єкта у галузі та порівняно з підприємствами-конкурентами.

3. Доречність – з метою здійснення комплексного аналізу необхідно виділити групи показників, що ґрунтуються на критичних значеннях та залежатимуть від завдань, які поставлені перед комплексним аналізом його замовниками у кожному конкретному випадку. Однак відповідна група показників має бути якомога меншою, щоб не втрачати час на аналітичне забезпечення дослідження комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта. Це значно збільшить оперативність комплексного аналізу.

4. Ефективність – правильно проведений комплексний аналіз значною мірою залежить від аналітичної обробки визначеної групи показників з метою попередження та уникнення двозначності висновків, це, в свою чергу, дасть змогу побудувати ефективні пропозиції, необхідні для продуктивної діяльності господарюючого суб'єкта у прогностичному періоді.

За останні роки проведення комплексного фінансового аналізу поширений засіб досягнення визначеної мети. Ефективний комплексний аналіз фінансової

звітності базується на системі рангових показників, при якій кожному значенню показника відповідає відповідно визначений ранг, а сума рангів, отримана суб'єктом господарювання на основі комплексного аналізу, є підставою для неодмінної характеристики його фінансового стану та перспектив подальшого розвитку. Узагальнюючи сказане вище, слід зазначити, що оцінка окремих сторін фінансової діяльності суб'єкта господарювання неодмінно поєднується при інтегральній оцінці комплексного фінансового стану господарюючого суб'єкта.

У процесі створення інтегральної оцінки фінансового стану ми пропонуємо використовувати дві системи ієрархій показників: загальну систему та з проміжними комплексними оцінками окремих функціональних складових фінансового стану господарюючого суб'єкта.

Весь комплексний аналіз підпорядковуються відповідній системі аналітичних показників, які розкривають соціально-економічні явища та процеси, а також забезпечують об'єктивність прийнятих управлінських рішень. Саме система аналітичних показників є тим джерелом інформації комплексного аналізу фінансової звітності, що необхідна для потреб оцінювання ситуації, яка склалася у відповідний момент діяльності суб'єкта господарювання. На наш погляд, для потреб оцінювання ситуації необхідно використовувати систему відносних показників, яка дасть змогу більшою мірою розкрити весь фінансовий стан суб'єкта господарювання (рис. 1).

Під час проведення комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта насамперед необхідно скласти модель обробки інформаційного потоку. Це досягається за допомогою логічного поєднання аналітичних методів пізнання.

Розглянувши цілу низку моделей обробки інформаційного потоку, що використовуються для проведення комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта, виявлено, що майже всі вчені-науковці пропонують модель, в якій передбачено лише чотири етапи проведення комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта [1,2,3,4].

На наш погляд, застосування лише чотирьох етапів проведення комплексного аналізу фінансової звітності є недостатнім, адже це зовсім не передбачає поєднання системи аналітичних показників для проведення повного і достовірного комплексного аналізу фінансової звітності. Тому ми пропонуємо впровадити додаткові етапи з метою комплексної оцінки фінансової звітності господарюючого суб'єкта (рис. 2).

На першому етапі проведення комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта аналітична служба повинна чітко визначити об'єкт дослідження з одночасним виділенням мети та завдання дослідження, це дасть можливість сформулювати основні напрямки комплексного аналізу. Дуже важливо оцінити інформаційну базу комплексного аналізу фінансової звітності, адже це дасть змогу в подальшому побудувати методіку формування

пропозицій, від яких залежатимуть прийняття ефективних управлінських рішень.

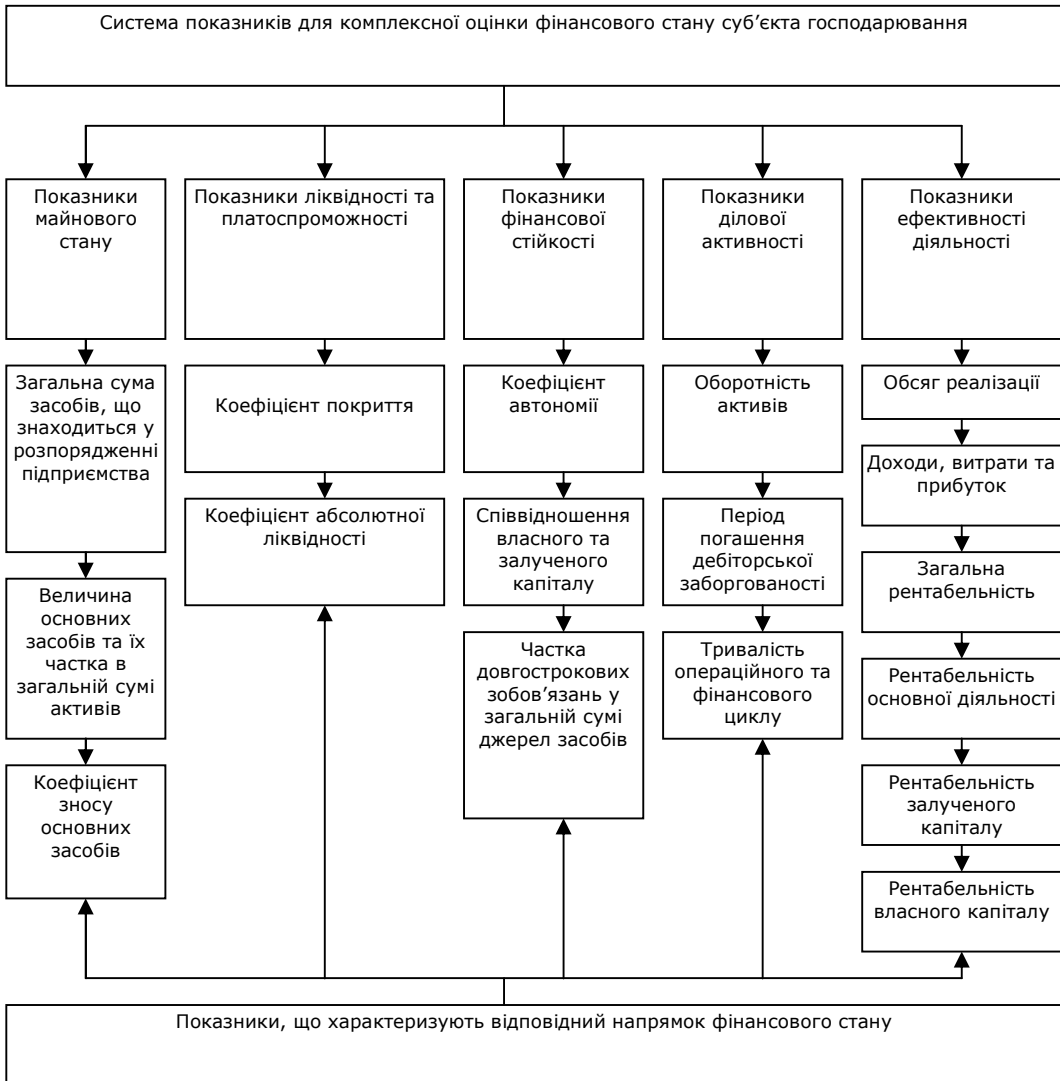

Рис. 1. Система показників для проведення комплексної оцінки фінансового стану

На другому етапі проведення комплексного аналізу фінансової звітності здійснюється первинна обробка вхідної економічної інформації та її узагальнення. Вхідна економічна інформація за своєю суттю має бути оперативною, що дасть змогу в подальшому швидко її обробляти, а це, в свою чергу, вплине на економічний ефект від проведення комплексного аналізу фінансової звітності. Для реалізації другого етапу необхідно здійснити:

- ❖ групування вхідної інформації, що отримана під час здійснення спостереження;

- ❖ отримання системи аналітичних показників як форми узагальнення даних;
- ❖ вибір необхідного напрямку обробки вхідної інформації відповідно до системи аналітичних показників, необхідних для проведення комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта.

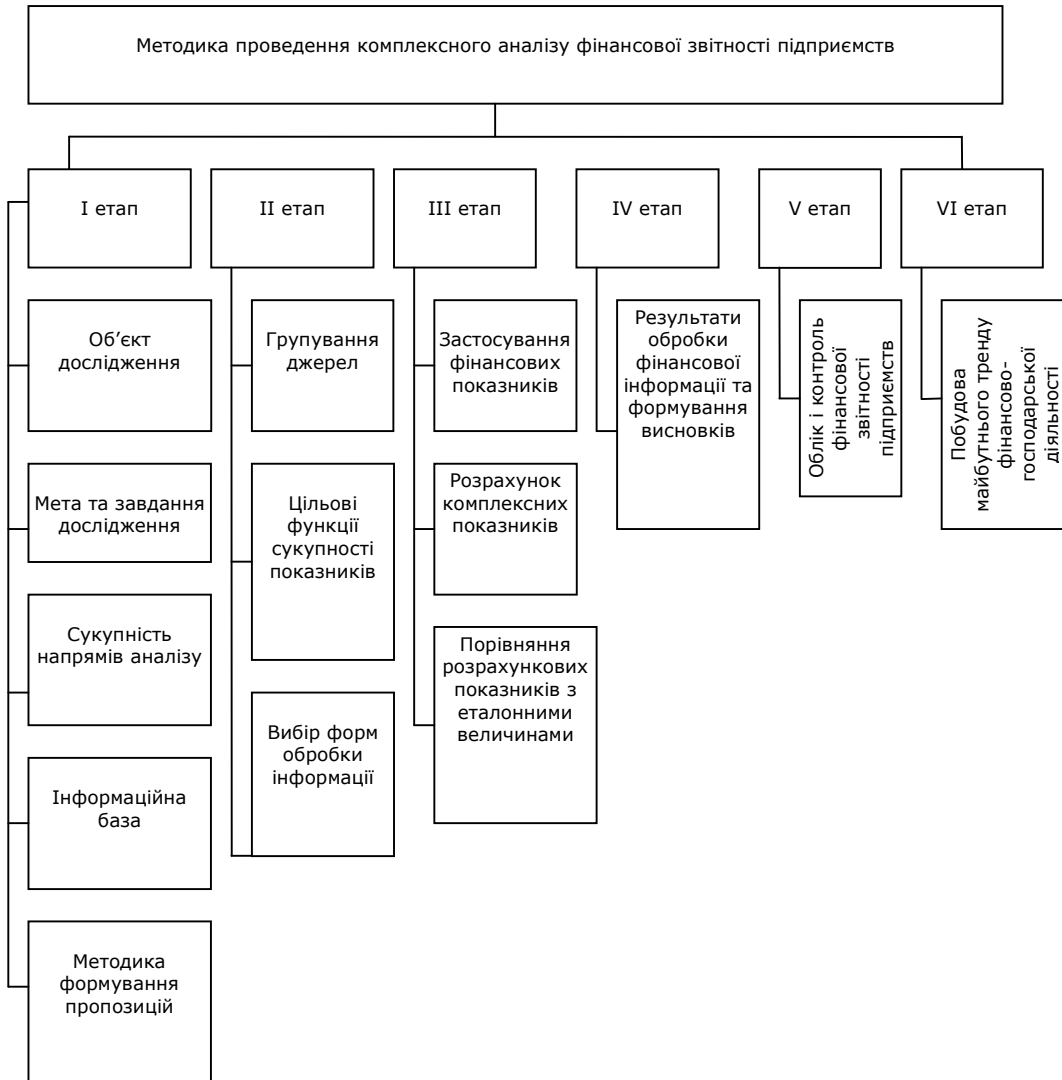

Рис. 2. Етапи проведення комплексного аналізу фінансової звітності підприємств

Характеризуючи третій етап, слід зазначити, що він неодмінно пов'язаний з першим та другим етапом проведення комплексного аналізу фінансової звітності господарюючого суб'єкта, при цьому обирається необхідна методика первинної обробки вхідної інформації за відповідними напрямками дослідження та формування необхідного комплексного показника, що характеризує

фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання.

Четвертий етап комплексного аналізу фінансової звітності полягає в тому, що обробляються результати економічної інформації, яка відповідає зазначеним напрямам комплексного аналізу суб'єкта господарювання. При цьому аналітики мають змогу одержати необхідну інформацію, що є основою для прогнозування подальшої фінансово-господарської діяльності та формування висновків щодо об'єкта дослідження.

Вважаємо за доцільне стверджувати, що саме на п'ятому етапі комплексного аналізу фінансової звітності суб'єкта господарювання є можливість дослідити достовірність вхідної інформації для того, щоб здійснити комплексну оцінку фінансового стану, це, в свою чергу, дає можливість впровадження контролю за відповідністю формування системи аналітичних показників фінансової звітності суб'єкта господарювання.

На заключному шостому етапі формується майбутній тренд фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта, значення даного етапу полягає в прогнозуванні результатів діяльності об'єкта дослідження з одночасним урахуванням запропонованих заходів, які дадуть змогу підвищити ефективність фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта.

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що п'ятий та шостий етапи проведення комплексного аналізу фінансової звітності суб'єкта господарювання неодмінно удосконалюють методику комплексного аналізу, адже виконання п'ятого етапу дає можливість впровадження контролю за відповідністю формування системи аналітичних показників фінансової звітності суб'єкта господарювання, а шостого етапу надасть можливість прогнозування результатів об'єктів дослідження з урахуванням запропонованих заходів, які дадуть змогу підвищити ефективність фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта.

Кризові явища останніх років у народному господарстві України та світу, як ніколи, розкрили безліч проблем і невирішених питань. Розв'язання їх потребує використання наукових засобів та методів, які має у своєму арсеналі економічна наука і насамперед економічний аналіз та такий його напрям, як комплексний аналіз фінансової звітності господарюючого суб'єкта.

Список використаних джерел:

1. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник / Є.В. Мних. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
2. Мошенський С.З. Економічний аналіз: підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / С.З. Мошенський, О.В. Олійник; за ред. д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2007. – 704 с.
3. Савицкая Г.В. Методика комплексного анализа хозяйственной деятельности: учеб. пособие / Г.В. Савицкая. – 4-е изд., исправ. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 384 с.
4. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник / О.О. Шеремет. – К., – 2005. – 196 с.